

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 229/2010-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. novembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti M., a. s., B., zastúpenej advokátkou Mgr. G. H., B. (pôvodne zastúpenej advokátom JUDr. P. S., B.), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 z 18. júna 2009, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva obchodnej spoločnosti M., a. s., podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.

6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 z 18. júna 2009 v časti, ktorou potvrdil rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 Cb 1040/1996 z 30. apríla 2008 vo výroku, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu obchodnej spoločnosti M., a. s., proti obchodnej spoločnosti S., s. r. o., a zaviazal ju na náhradu trov konania obchodnej spoločnosti S., s. r. o. v sume 607 200 Sk, p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 z 18. júna 2009 v časti, ktorou potvrdil rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 Cb 1040/1996 z 30. apríla 2008 vo výroku, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu obchodnej spoločnosti M., a. s., proti obchodnej spoločnosti S., s. r. o., a zaviazal ju na náhradu trov konania obchodnej spoločnosti S., s. r. o. v sume 607 200 Sk, z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súd Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti M., a. s., trovy konania v sume 289,74 € (slovom dvestoosemdesiatdeväť eur a sedemdesiatštyri centov) na účet advokáta JUDr. P. S., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. októbra 2009 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti M., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou Mgr. G. H., B. (pôvodne zastúpenej JUDr. P. S., B.), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“)

sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 z 18. júna 2009 (ďalej aj „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“). Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie svojich ústavou garantovaných práv len tou časťou napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ktorou potvrdil rozsudok Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Cb 1040/1996 z 30. apríla 2008 vo výroku, ktorým prvostupňový súd zamietol jej žalobu proti obchodnej spoločnosti S., s. r. o. (ďalej len „odporca v 5. rade“) a zaviazal ju na náhradu trov konania odporcu v 5. rade v sume 607 200 Sk.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že právny predchodca sťažovateľky v právach veriteľa – S., a. s. (ďalej len „právny predchodca sťažovateľky“), sa žalobným návrhom doručeným krajskému súdu 29. apríla 1996 domáhal v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cb 1040/96 pôvodne proti siedmim odporcom zaplatenia sumy 9 548 890 Sk s 28 % p. a. úrokom od 27. apríla 1996 do zaplatenia, ďalej sumy 3 495 323,60 Sk z titulu nesplatených úrokov, úrokov z omeškania a sumy 2 990 Sk k titulu nezaplatených poplatkov za vedenie účtu.

Pohľadávka uplatnená zo strany právneho predchodcu sťažovateľky vznikla z úverovej zmluvy č. 30/795100-1 z 30. decembra 1992, na základe ktorej S., B., ako veriteľ poskytla pôvodnému odporcovi v 1. rade – obchodnej spoločnosti G., s. r. o., S. (ďalej len „odporca“), ako dlžníkovi úver v sume 10 000 000 Sk. Odporcovia v 2. až 7. rade prevzali ručiteľský záväzok za plnenie odporcu na základe predmetnej úverovej zmluvy.

Právny predchodca sťažovateľky na základe dôvodnej obavy, že môže dôjsť k ohrozeniu výkonu rozhodnutia, podal krajskému súdu 5. júna 1996 návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým by súd zakázal odporcovi nakladať s majetkom. Uznesením krajského súdu sp. zn. 6 Cb 1040/96 z 1. júla 1996 bol predmetný návrh zamietnutý, pretože ho prvostupňový súd nepovažoval za dôvodný argumentujúc tým, že *„predmetná pohľadávka navrhovateľa je zabezpečená ručiteľským záväzkom zo strany šiestich ručiteľov - fyzických osôb aj právnických osôb. Ak teda nebude možné zrealizovať budúci výkon súdneho rozhodnutia z majetku odporcu, bude to možné z majetku ručiteľov.“*

V konaní vo veci samej krajský súd rozhodol prvýkrát rozsudkom z 5. novembra 1999, ktorým žalobu proti odporcom v 2. až 7. rade zamietol a žalobu proti odporcovi vylúčil na samostatné konanie. Na základe odvolania právneho predchodcu sťažovateľky bol predmetný rozsudok krajského súdu zrušený uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Obo 74/2000 zo 16. júna 2000 z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci prvostupňovým súdom.

Po zastavení konania proti odporcovi z dôvodu jeho zániku výmazom z obchodného registra na základe rozhodnutia konkurzného súdu o zamietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku a zastavení konania proti odporcovi v 7. rade (Ing. S. D., správcomi konkurznej podstaty N., s. r. o. v likvidácii) na základe späťvzatia návrhu zo strany sťažovateľky z dôvodu prihlásenia pohľadávky do konkurzného konania vedeného na majetok odporcu v 7. rade rozhodol krajský súd vo veci samej druhýkrát, a to rozsudkom z 30. apríla 2008 tak, že zaviazal každého z odporcov v 1. až 4. rade zaplatiť sťažovateľke sumu 1 000 000 Sk a zároveň ich zaviazal spoločne a nerozdielne na náhradu trov konania sťažovateľky v sume 1 154 866 Sk. Zároveň ďalším výrokom zamietol žalobu proti odporcovi v 5. rade a v prevyšujúcej časti a zaviazal sťažovateľku na náhradu trov odporcu v 5. rade v sume 607 200 Sk. Súd prvého stupňa odôvodnil zamietnutie žaloby proti odporcovi v 5. rade tým, že *„veriteľ poskytol úver obligácnému dlžníkovi v rozpore s dohodnutým účelom úverovej zmluvy, čo je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku a podľa § 265 zákona č. 513/1991 Zb. a tak právu navrhovateľa voči odporcovi v 5) rade ako ručiteľovi nemožno priznať právnu ochranu“*.

Proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 Cb 1040/1996 z 30. apríla 2008 vo výroku, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu sťažovateľky proti odporcovi v 5. rade a zaviazal ju na náhradu trov konania odporcu v 5. rade v sume 607 200 Sk, podala sťažovateľka odvolanie. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 z 18. júna 2009 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok krajského súdu z 30. apríla 2008 potvrdil. Podľa názoru najvyššieho súdu *„žalobca namietal, že pri poskytovaní úveru postupoval v súlade s uzatvorenou úverovou zmluvou.“*

Odvolací súd poukazuje v podrobnostiach na závery súdu prvého stupňa, s ktorými sa stotožňuje, že veriteľ zanedbal svoju povinnosť vyplývajúcu mu z úverovej zmluvy, ako aj z jeho vlastných interných predpisov, a preto k jeho námietke nemožno prihliadnuť.“

Podľa názoru sťažovateľky „... *takto strohé odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorého predmetom je iba jedna z viacerých námietok sťažovateľa, bez uvedenia komplexného právneho posúdenia veci, nezodpovedá ani ustanoveniu § 219 ods. 2 OSP a robí napadnuté rozhodnutie Najvyššieho súdu SR nepreskúmateľným a tým porušuje právo sťažovateľa na odôvodnenie súdneho rozhodnutia“*.

Vzhľadom na tvrdenie sťažovateľky, že v odôvodnení napadnutého rozsudku najvyššieho súdu chýba komplexné právne posúdenie veci, podstatná časť jej námietok uplatnených v sťažnosti vychádza len z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa, ktoré je podľa jej názoru arbitrárne a naznačuje svojvôľu vo veci konajúceho súdu pri hodnotení dôkazov i posudzovaní právneho stavu veci.

V tejto súvislosti sťažovateľka poukazuje na skutkové závery, ku ktorým dospel krajský súd, a to, „... *že z účtovných dokladov nevyplýva účelové použitie čerpaných finančných prostriedkov na základe zálohových faktúr vo výške 2.000.000,- Sk (pre dodávateľa S.) a 3.000.000,- Sk (pre dodávateľa G.)... že nedošlo k následnému vyúčtovaniu zálohy v celkovej sume 5.000.000,- Sk, čo umožnilo dlžníkovi použitie týchto finančných prostriedkov na iný než dohodnutý účel... že banka nerešpektovala interný postup (najmä body 18, 24, 25 interného predpisu), čím umožnil dlžníkovi použiť účelový úver na iný než dohodnutý účel“*.

Nevyužitie zákonnej možnosti veriteľom pri účelovom úvere obmedziť poskytnutie finančných prostriedkov iba na dohodnutý účel prvostupňový súd nepovažoval za súladné so zásadami poctivého obchodného styku, čo podľa tvrdenia sťažovateľky bolo jediným dôvodom nepriznania právnej ochrany jej nároku voči odporcovi v 5. rade.

Sťažovateľka v súvislosti s uvedeným tvrdením poukazovala na skutočnosť, že „... *banka v predmetných prípadoch poskytla úverové prostriedky oproti riadnym účtovným*

dokladom, ktoré boli v priebehu konania predložené prvostupňovému súdu v kópii ako dôkaz do súdneho spisu, t. j. v súlade so zaužívanou bankovou praxou, pričom v prípade sumy 3.000.000,- Sk bola súčasťou zálohovej faktúry aj zmluva o dielo preukazujúca zmluvný vzťah obligáčného dlžníka a jeho dodávateľa, takže v žiadnom prípade nemožno hovoriť o tom, že by banka umožnila čerpania dlžníkovi v rozpore s dohodnutým účelom!

Toto tvrdenie súdu prvého stupňa je v tomto smere teda absolútne nepochopiteľné, svojim obsahom arbitrárne a nemá oporu v právnom poriadku, v zmluvných dojednaniach úverovej zmluvy, v interných predpisoch banky (najmä v súdoch označených bodoch 18, 24, 25), v bankovej praxi a ani vo vykonanom dokazovaní!

Je potrebné zdôrazniť, že v zavedenej bankovej praxi (a to ani v súčasnosti) neexistuje lepší systém kontroly účelovosti použitia finančných prostriedkov zo strany banky, ako je realizácia čerpania úveru formou preplácania faktúr dodávateľov obligáčného dlžníka.“.

Podľa názoru sťažovateľky právny záver najvyššieho súdu, že „... nevyužitie práva veriteľa obmedziť čerpanie finančných prostriedkov dlžníkom pri účelovom úvere porušuje zásady poctivého obchodného styku vo vzťahu k ručiteľovi v zmysle § 265 zákona č. 513/1991 Zb. a predstavuje zákonný dôvod nepriznania právnej ochrany majetkovému právu sťažovateľa“, nemá oporu v platnom právnom poriadku a presahuje rámec ústavne konformného výkladu a aplikácie § 265 Obchodného zákonníka.

Sťažovateľka tvrdí, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku nechal bez povšimnutia tiež ďalšiu závažnú námietku, a to, že „prvostupňový súd spochybnil účelovosť čerpania peňažných prostriedkov z úveru vo výške 6.000.000,- Sk. Úver však bol čerpaný dlžníkom vo výške 9.998.890,30 Sk. Vychádzajúc z uvedeného potom logicky, aj podľa názoru prvostupňového súdu, bol úver vyčerpaný v súlade s dohodnutým účelom v sume 3.998.890,30 Sk.

Napriek tomu, že úver aj podľa názoru súdu prvého stupňa, bol čerpaný v rozsahu 3.998.890,30 Sk v súlade s dohodnutým účelom, súd prvého stupňa zamietol žalobu navrhovateľa proti odporcovi v 5/ rade v celom rozsahu 5.000.000,- Sk a nie len v rozsahu nad sumu 3.998.890,30 Sk.“.

Podľa názoru sťažovateľky tým, že najvyšší súd v predmetnej veci rozhodol bez nariadenia pojednávania a bez dostatočného odôvodnenia, porušil jej základné právo na verejné prerokovanie veci podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a na odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľka poukazuje na závažné rozpory v odôvodnení napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, pričom v tejto súvislosti najmä uvádza, že „... konajúci súd uznal dodržanie dohodnutého účelu pri čerpaní prostriedkov v sume 3.998.890,30 Sk a napriek tomu bol potvrdený rozsudok súde prvého stupňa, ktorým súd zamietol žalobu Sťažovateľa proti odporcovi v 5/ rade v celom rozsahu. Už len vychádzajúc z týchto skutočností je možné konštatovať, že právna ochrana bola Sťažovateľovi odopretá odvolacím súdom bez zjavného dôvodu minimálne v rozsahu 3.998.890,30 Sk, čím došlo k porušeniu práva Sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy SR a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu.“.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľka žiada, aby ústavný súd o nej nálezom takto rozhodol:

„Základné právo spoločnosti M., a. s. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na verejné prerokovanie veci podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach a základných slobodách, právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli rozsudkom Najvyššieho súdu SR zo dňa 18. 06. 2009, sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 porušené.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 18. 06. 2009, sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 sa v časti, ktorou Najvyšší súd potvrdil rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 30. 04. 2008, č. k. 6 Cb/1040/1996-1027 vo výroku, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu Sťažovateľa proti odporcovi v 5) rade a zaviazal Sťažovateľa na náhradu trov konania odporcu v 5/ rade vo výške 20.155,35 Eur (607.200,- Sk) zrušuje a vec sa vracia Najvyššieho súdu SR na ďalšie konanie.

Spoločnosti M., a. s. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 186.124,93 Eur, ktoré je Najvyšší súd SR povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Najvyšší súd SR je povinný zaplatiť spoločnosti M., a. s. náhradu trov konania vo výške 289,74 €.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 229/2010-23 z 3. júna 2010 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom vyžiadaného súdneho spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa za najvyšší súd k sťažnosti vyjadrila ešte pred jej predbežným prerokovaním podpredsedníčka najvyššieho súdu v prípise č. k. KP 4/2010-26 (Nobs 56/10) z 5. mája 2010, v ktorom okrem iného uviedla:

„Odôvodnenie sťažnosti napadnutého rozhodnutia považujeme za dostatočné a plne zodpovedajúce ust. § 157 ods. 2 a § 219 ods. 2 O. s. p. V podrobnom odôvodnení odvolací súd dostatočne vysvetlil rozhodujúce skutkové aj právne otázky. To, že na niektorú z námietok sťažovateľa nereagoval nemožno považovať za vadu, keď je zrejmé, že danú námietku považoval za bezpredmetnú. Odvolací súd tiež postupoval v súlade so zákonom, ak vo veci rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.).

Napokon poznamenávame, že z obsahu spisu 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 nič nenasvedčuje tomu, že by odvolací súd rozhodol svojvoľne. Preto považujeme aj túto námietku sťažovateľa za nedôvodnú. Sťažovateľ v pomerne rozsiahlej sťažnosti polemizuje aj s ďalšími skutkovými aj právnymi závermi odvolacieho súdu. K týmto jeho námietkam sa

nevyjadrujeme, pretože ich nepovažujeme za spôsobilé založiť dôvodnosť ústavnej sťažnosti.“

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie predseda obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu na základe výzvy ústavného súdu v prípise doručenom ústavnému súdu 14. septembra 2010 oznámil, že najvyšší súd zotrváva na stanovisku vyjadrenom v prípise podpredsedníčky najvyššieho súdu z 5. mája 2010.

Právna zástupkyňa sťažovateľky vo vyjadrení z 8. októbra 2010 doručenom ústavnému súdu 14. októbra 2010 k stanovisku podpredsedníčky najvyššieho súdu z 5. mája 2010 okrem iného uviedla:

«Sťažovateľ rešpektuje skutočnosť, že právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia nezakladá povinnosť súdu podrobne sa vyjadriť ku každému argumentu účastníka konania. Na druhej strane však máme za to, že konajúci súd sa musí vysporiadať so všetkými právne významnými argumentmi účastníka konania...

Spôsob akým pristupuje porušovateľ základného práva k aplikácii ust. § 157 ods. 2 a 219 ods. 2 OSP, keď na svoju obranu uvádza, že nereagovanie na niektorú z námietok sťažovateľa nemožno považovať za vadu, keď je zrejmé, že danú námietku považoval odvolací súd za bezpredmetnú, nie je z ústavného hľadiska akceptovateľný. Takáto aplikácia vyššie citovaných ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. by mohla viesť k extrému, že súdne rozhodnutie nebude odôvodnené vôbec v prípade, ak si konajúci súd vyhodnotí všetky námietky účastníka konania ako „bezpredmetné“. Domnievame sa, že aj v prípade ak odvolací súd dospeje k právnomu záveru, že určité odvolacie dôvody nie sú právne a skutkovo relevantnými pre právne posúdenie merita veci, potom je jeho povinnosťou objasniť dôvody, pre ktoré nepovažuje odvolacie dôvody účastníka konania za právne relevantné.

Na tomto mieste potom opätovne zdôrazňujeme, že odvolací súd sa zaoberal len jednou z viacerých právne relevantných a závažných námietok sťažovateľa, ktorej právne posúdenie navyše nedostatočne zdôvodnil. Odvolací súd dôvodí, že „veriteľ zanedbal svoju povinnosť vyplývajúcu mu z úverovej zmluvy, ako aj z jeho vlastných interných predpisov“, pričom však neuvádza akú konkrétnu povinnosť veriteľ zanedbal a z ktorého ustanovenia

úverovej zmluvy, interných predpisov táto povinnosť veriteľovi vyplývala a akým spôsobom predmetnú povinnosť veriteľ porušil. Sťažovateľ pritom vo svojom odvolaní poukazoval na skutočnosť, že žiadne ustanovenie zákona, úverovej zmluvy a ani interných predpisov veriteľa, a to ani tie ustanovenia, na ktoré výslovne poukazoval prvostupňový súd, neukladalo veriteľovi v súvislosti so spôsobom čerpania úveru konkrétnu povinnosť, ku ktorej porušeniu by zo strany veriteľa mohlo dôjsť.

Nijakým spôsobom sa odvolací súd nevyjadril k ďalším skutočnostiam uvádzaným sťažovateľom v časti III. bod 2. bod 3. a bod 4 a v časti IV. jeho odvolania, ktoré svojim právnym posúdením boli kľúčovými pre rozhodnutie v merite veci. Sťažovateľ poukazoval najmä na prvostupňovým súdom zdôrazňované „umožnenie použitia finančných prostriedkov úveru dlžníkom na iný než dohodnutý účel“, pričom veriteľ (banka) umožnila čerpanie úveru dlžníkovi formou preplatenia faktúr dodávateľom dlžníka, čo v bankovej praxi bol a aj v súčasnosti stále je absolútne štandardný spôsob poskytovania účelovo viazaných úverov. Vo svetle tejto skutočnosti, je právny názor prvostupňového súdu absolútne nepochopiteľný, svojim obsahom arbitrárny a nemá oporu v právnom poriadku, v zmluvných dojednaniach úverovej zmluvy, v interných predpisoch banky (najmä v súdoch označených bodoch 18, 24, 25), v bankovej praxi a ani vo vykonanom dokazovaní.

Najvyšší súd SR nechal bez povšimnutia tiež ďalšiu závažnú námietku sťažovateľa a síce, že prvostupňový súd spochybnil účelovosť čerpania peňažných prostriedkov z úveru iba vo výške 6.000.000,-Sk. Úver však bol čerpaný dlžníkom vo výške 9.998.890,30 Sk. Vychádzajúc z uvedeného potom logicky, aj podľa názoru prvostupňového súdu, bol úver vyčerpaný v súlade s dohodnutým účelom v sume 3.998.890,30 Sk. Napriek tomu, že úver aj podľa názoru súdu prvého stupňa bol čerpaný v rozsahu 3.998.890,30 Sk v súlade s dohodnutým účelom, súd prvého stupňa zamietol žalobu sťažovateľa proti odporcovi v 5/ rade v celom rozsahu 5.000.000,-Sk a nie len v rozsahu nad sumu 3.998.890.30 Sk.

V neposlednom rade sťažovateľ namietal nesprávnosť právneho posúdenia veci prvostupňovým súdom, ktorý konštatoval, že nevyužitie zákonnej možnosti veriteľom pri účelovom úvere obmedziť poskytnutie finančných prostriedkov iba na dohodnutý účel, nemožno považovať za súladné so zásadami poctivého obchodného styku (§ 265 zákona č. 513/1991 Zb.), čo bolo jediným dôvodom pre nepriznanie právnej ochrany nároku

Sťažovateľa voči odporcovi v 5/ rade a zamietnutia žaloby Sťažovateľa voči odporcovi v 5/ rade.

Je zrejmé, že ak zákon priznáva veriteľovi právo obmedziť čerpanie finančných prostriedkov dlžníkom iba na dohodnutý účel, tak výkon tohto práva zo strany veriteľa (či už jeho uplatnenie alebo neuplatnenie) nemôže byť v žiadnom prípade chápaný ako v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku (§ 265 zákona č. 513/1991 Zb.) Ani v prípade, ak by umožnil veriteľ čerpanie úveru za účelom iným, takýto jeho postup (ak by bol preukázaný) nie je protiprávnym konaním. Svoj právny názor v tejto veci obsiahnutý v odvolaní oprel sťažovateľ aj o judikát Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 Odo 841/2005.

Na tomto mieste považujeme za potrebné zdôrazniť, že úver v tomto konkrétnom prípade umožnil veriteľ čerpať formou preplácania faktúr dodávateľom dlžníka. t. j. spôsobom obvyklým v bankovej praxi a teda v konaní nebolo preukázané umožnenie čerpania na iný ako dohodnutý účel.

Máme za to, že všetky vyššie uvedené námietky sťažovateľa, ktoré boli obsiahnuté v jeho odvolaní, boli závažného charakteru a ich právne posúdenie bolo nepochybne kľúčovým pre rozhodnutie v merite veci. Ak sa Najvyšší súd SR ako súd odvolací s predmetnými námietkami sťažovateľa vo svojom rozhodnutí nijakým spôsobom nevysporiadal a bez ďalšieho sa iba vyslovil, že sa stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu, potom podľa nášho názoru porušil základné právo sťažovateľa na odôvodnenie súdneho rozhodnutia podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv...

Je pravdou, že intertemporálne ustanovenie § 372p OSP umožňuje aplikovať ustanovenia § 214 a § 219 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. v znení zákona č. 384/2008 Z. z. aj na konania začaté pred účinnosťou zákona č. 384/2008 Z. z.,

Je však nepochybné, že vyššie uvedené ustanovenia § 214 a § 219 ods. 2 OSP oprávňujúce odvolací súd rozhodnúť o veci samej v odvolacom konaní bez nariadenia pojednávania a pritom svoje rozhodnutie neodôvodniť (obmedziť odôvodnenie svojho rozhodnutia len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia), prelamujú právo každého byť prítomný na prerokovaní svojej veci a právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré sú základnými prvkami ochrany pred tajnou justíciou

vymykajúcou sa kontrole verejnosti a prostriedkom budovania dôvery v súdny systém a teda podľa nášho názoru môžu byť v rozpore s článkom 48 ods. 2 a článkom 46 ods. 1 Ústavy ako aj článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv.

Domnievame sa, že rozhodnutím vo veci bez nariadenia pojednávania a s absenciou odôvodnenia rozhodnutia v tomto prípade v tomto prípade Najvyšší súd SR aplikoval ustanovenia § 214 a § 219 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. v znení zákona č. 384/2008 Z. z. ústavne nesúladným spôsobom a porušil základné právo Sťažovateľa na verejné prerokovanie jeho veci podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy a základné právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv.»

II.

Všeobecné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu

zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neutržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v odvolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa podaním riadneho opravného prostriedku domáha ochrany svojich práv pred odvolacím súdom z dôvodov, ktorých uplatnenie umožňuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady ustanovené zákonom pre poskytnutie ochrany v odvolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodov na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní. Poskytnutie takejto právnej ochrany však prirodzene nemožno považovať za právo na úspech v odvolacom konaní (mutatis mutandis II. ÚS 4/94), ak každé také rozhodnutie odvolacieho súdu odpovedá na obsah odvolania ústavne konformným spôsobom a v rozsahu upravenom zákonom (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Ústavný príkaz konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy, zaväzuje všetky orgány verejnej moci vrátane odvolacích súdov. Tento ústavný príkaz zaväzuje orgány verejnej moci pri ich akejkolvek činnosti a zvlášť vtedy, ak výkonom svojich kompetencií poskytujú ochranu

základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb rešpektujúc pritom princípy právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napríklad IV. ÚS 77/02) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal výklad dotknutej právnej normy, ktorý je v súlade s ústavou, čo je základným predpokladom pre ústavne konformnú aplikáciu tejto právnej normy na zistený skutkový stav veci.

Ústavnosť konaní pred orgánom verejnej moci predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkým zákonom ustanovených prostriedkov na dosiahnutie účelu predmetného konania. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína požiadavku objektivity postupu príslušného orgánu verejnej moci (m. m. II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ktorej nebezpečenstvo spočíva v potenciálnom uplatnení ničím (objektívne) nepodloženej úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú v podmienkach právneho štátu okrem iného garantované zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu pre rozhodnutie.

Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavovať nielen vo využití všetkých dostupných a pritom legálnych zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje (musí obsahovať) aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich uplatnenia v súlade s procesnými predpismi.

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní v napadnutej veci aj najvyšší súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich

skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

III.

Predmetom sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 z 18. júna 2009, a to v časti, ktorou potvrdil rozsudok krajského súdu sp. zn. 6 Cb 1040/1996 z 30. apríla 2008 vo výroku, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu sťažovateľky proti odporcovi v 5. rade a zaviazal ju na náhradu trov konania odporcu v 5. rade v sume 607 200 Sk. Sťažovateľka namieta aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu uvedenou časťou napadnutého rozsudku najvyššieho súdu.

1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Ústavný súd z obsahu sťažnosti sťažovateľky, z priloženej dokumentácie, ako aj zo spisov najvyššieho súdu sp. zn. 6 Obo 156/2008 a 6 Obo 157/2008 zistil, že medzi právnym predchodcom sťažovateľky a odporcom došlo k uzavretiu úverovej zmluvy č. 30/795100-1 z 30. decembra 1992 (ďalej len „úverová zmluva“) na sumu 10 mil. Sk pri úrokovej sadzbe + 2,5 % nad základnú sadzbu ročne s lehotou splatnosti 30. novembra 1998 pre účely použitia úveru na výstavbu malých vodných elektrární.

Predmetná zmluva o úvere má celkom osem dodatkov, ktorými došlo k vyhláseniu o ručiteľskom záväzku zo strany ručiteľov – odporcov v 1. až 4. rade, pričom u každého je slovná formulácia „vo výške 1 mil. Kčs preberá ručiteľ podľa § 303 a § 312 Obch. zák. ručenie za včasné a úplné zaplatenie tohto úveru vrátane úrokov do výšky prijatého ručiteľského záväzku“.

Dodatok č. 6 z 29. februára 1993 obsahuje vyhlásenie odporcu v 5. rade o ručiteľskom záväzku, z ktorého vyplýva, že ako ručiteľ preberá do výšky 5 mil. Sk

ručenie za včasné a úplné zaplatenie tohto úveru vrátane úrokov do výšky prijatého ručiteľského záväzku.

Vyhlásenie o ručiteľskom záväzku z 11. júna 1993 (dodatok č. 7 úverovej zmluvy) sa týka ručiteľského záväzku prevzatého odporcom v 7. rade.

Úver bol čerpaný v celkovej sume 9 998 890,30 Sk. Čerpanie bolo poskytnuté na základe 22 účtovných dokladov za obdobie od 30. decembra 1992 do 15. septembra 1993.

Vzhľadom na omeškanie odporcu (dlžníka) so splátkou úrokov právny predchodca sťažovateľky odstúpil od úverovej zmluvy k 26. aprílu 1996 a následne sa žalobou podanou krajskému súdu 29. apríla 1996 domáhal proti dlžníkovi a šiestim ručiteľom zaplatenia sumy 9 548 890,30 Sk s príslušenstvom.

Po zastavení konania proti odporcovi z dôvodu jeho zániku výmazom z obchodného registra na základe rozhodnutia konkurzného súdu o zamietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku a zastavení konania proti odporcovi v 7. rade ostal predmetom konania vedeného krajským súdom pod sp. zn. 6 Cb 1040/1996 nárok sťažovateľky proti ručiteľom–odporcom v 1. až 4. rade, ktorí prevzali ručiteľský záväzok každý do výšky 1 000 000 Sk a ručiteľovi–odporcovi v 5. rade, ktorý prevzal ručiteľský záväzok do výšky 5 000 000 Sk.

V poradí prvý rozsudok krajského súdu z 5. novembra 1999, ktorým bola žaloba zamietnutá z dôvodu neplatnosti úverovej zmluvy, najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Obo 74/2000 zo 16. júna 2000 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie s právnym záverom, že *„keďže je platná úverová zmluva, v nadväznosti na ňu sú platné aj ručiteľské záväzky ďalších žalovaných (ručiteľov)“*.

V poradí druhým rozsudkom sp. zn. 6 Cb 1040/1996 z 30. apríla 2008 krajský súd zaviazal každého z odporcov v 1. až 4. rade zaplatiť sťažovateľke sumu 1 000 000 Sk a zároveň žalobu proti odporcovi v 5. rade, ako aj v prevyšujúcej časti zamietol. Krajský súd

týmto rozsudkom tiež zaviazal odporcov v 1. až 4. rade zaplatiť sťažovateľke trovy konania spoločne a nerozdielne v sume 1 154 866 Sk a sťažovateľke uložil povinnosť nahradiť odporcovi v 5. rade trovy konania v sume 607 200 Sk.

Krajský súd vyslovil v odôvodnení tohto rozsudku právny názor, že *„konanie, ktoré je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku nie je teda neplatné, ale je zo zákona vylúčená jeho právna ochrana v súdnom konaní. Je teda zrejmé, že ak sa vyskytne v obchodno – záväzkových vzťahoch, nie je mu možné poskytnúť súdnu ochranu.“*

V tejto súvislosti dospel k právnenému záveru, že *„nevyužitie zákonnej možnosti veriteľom pri účelovom úvere obmedziť poskytovanie peňažných prostriedkov iba na dohodnutý účel, resp. uhrádzanie peňažných záväzkov namiesto dlžníka v súvislosti s dohodnutým hospodárskym účelom, ktorý vyplýva z úverovej zmluvy, môže umožniť použitie finančných prostriedkov dlžníkovi na iný než dohodnutý účel, čo nie je možné považovať, pri výkone práva veriteľa voči ručiteľovi na úhradu nevráteného úveru, za súladné so zásadami poctivého obchodného styku. Ručiteľ nemohol totiž vplývať na zvolený postup veriteľa pri poskytovaní finančných prostriedkov dlžníkovi spôsobom, ktorý umožní účelový úver použiť dlžníkom na iný než dohodnutý účel...“.*

Zavinenie veriteľa v tom, že pohľadávku nemôže uspokojiť dlžník, a to pre nerešpektovanie interných predpisov veriteľa upravujúcich postup peňažného ústavu pri poskytovaní účelového úveru, považoval krajský súd za tzv. neférové konanie v štádiu plnenia úverovej zmluvy, ktoré nezodpovedá zásadám poctivého obchodného styku pre nerešpektovanie dobrých mravov spočívajúcich v povinnosti veriteľa starať sa o to, aby pohľadávku uspokojil dlžník, ktorému vznikla povinnosť splatiť dlh a ktorý mal z poskytnutého úveru majetkový prospech.

Podľa názoru krajského súdu *„bolo by totiž v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku (v zmysle § 265 Obch. zák.) priznať veriteľovi súdny výkon ochrany práva na zaplatenie úveru len ručiteľom, lebo by došlo týmto predovšetkým k porušeniu*

rovnosti subjektov v obchodnoprávných vzťahoch i k znevýhodňovaniu ručiteľov v obchodnoprávnom vzťahu“.

Z odôvodnenia rozsudku prvostupňového súdu vyplýva, že v sume 6 000 000 Sk sa umožnilo dlžníkovi použitie týchto finančných prostriedkov na iný ako dohodnutý účel. Zároveň krajský súd v konaní považoval za preukázané, že finančné prostriedky bolo možné získať od dlžníka, keďže tento získal sumu 7 100 000 Sk predajom rozostavanej stavby malej vodnej elektrárne v roku 1998, ktorú si ponechal a nesplatil dlh veriteľovi.

Prvostupňový súd dospel k záveru, že na aplikáciu § 265 Obchodného zákonníka sú splnené podmienky len vo vzťahu medzi sťažovateľkou (veriteľom) a ručiteľom–odporcom v 5. rade (nepriznanie súdnej ochrany), a preto bola zamietnutá žaloba vo výške 5 000 000 Sk proti odporcovi v 5. rade.

U ďalších ručiteľov krajský súd konštatoval, že neboli splnené podmienky na aplikáciu § 265 Obchodného zákonníka. V tejto súvislosti uviedol, že *„Ide totiž o fyzické osoby, ktoré neboli iba ručiteľmi, ale boli zároveň spoločníkmi aj spoločnými konateľmi dlžníka (obchodná spoločnosť G. s. r. o.). Je pritom zrejmé, že finančné prostriedky boli získané dlžníkom, ktoré použil sčasti aj na neznámy účel a získal značný finančný obnos (nad 7 000 000,00 Sk) z predaja rozostavanej stavby.*

Vzhľadom na uvedené personálne prepojenie a takto získaný majetkový prospech dlžníkom, nie sú dané podmienky § 265 Obch. zák. na odopretie výkonu práva veriteľa voči týmto ručiteľom (odporcovia v 1/ až 4/ rade).“.

Proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 Cb 1040/1996 z 30. apríla 2008 vo výroku, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu sťažovateľky proti odporcovi v 5. rade a zaviazal ju na náhradu trov konania odporcu v 5. rade v sume 607 200 Sk, podala sťažovateľka odvolanie. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 z 18. júna 2009 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok krajského súdu z 30. apríla 2008 potvrdil ako vecne správny. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd okrem iného uviedol:

„Odvolací súd konštatoval, že súd prvého stupňa vykonal vo veci rozsiahle dokazovanie, z ktorého vyvodil skutkovo a právne správne závery, s ktorými sa odvolací súd stotožnil...

Inštitút ručenia má povahu akcesorického právneho vzťahu, je závislý na existencii záväzku dlžníka na určité plnenie veriteľovi. Úlohou ručenia je garantovať účel základného (primárneho) veriteľsko-dlžníckeho vzťahu.

Vznik ručenia je viazaný na vyhlásenie ručiteľa dané veriteľovi, že ho uspokojí, ak dlžník voči nemu nesplnil určitý záväzok (§ 303 Obch. zák.)

Vyhlásenie musí byť v písomnej forme.

Esenciálnymi náležitosťami právne relevantného vyhlásenia sú:

a) záväzok uspokojiť veriteľa, ak dlžník voči nemu nesplní svoj záväzok,

b) adresné určenie dlžníka a identifikácia zabezpečovaného záväzku čo do obsahu a rozsahu.

Odvolací súd je názoru, že ručiteľ vstupuje do nesplneného záväzku dlžníka splniť účel základného veriteľsko-dlžníckeho vzťahu za dlžníka, a preto ručenie sa má odvíjať od základného vzťahu. V danom prípade išlo o vzťah uzatvorený podľa Obchodného zákonníka...

Žalobca namietal, že pri poskytovaní úveru postupoval v súlade s uzatvorenou úverovou zmluvou.

Odvolací súd poukazuje v podrobnostiach na závery súdu prvého stupňa, s ktorými sa stotožňuje, že veriteľ zanedbal svoju povinnosť vyplývajúcu mu z úverovej zmluvy, ako aj jeho vlastných interných predpisov, a preto k jeho námietke nemohol prihliadnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dôvody vedúce k napadnutému rozhodnutiu súdu prvého stupňa považoval za vecne správne, a preto napadnutý rozsudok podľa § 219 ods. 1, 2 O. s. p. potvrdil.“

Zo sťažnosti vyplýva, že základom argumentácie sťažovateľky o porušení jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je tvrdenie, že najvyšší súd ako odvolací súd sa v napadnutom rozsudku nevysporiadal ústavne akceptovateľným spôsobom s jej podstatnými námietkami, resp. ich ignoroval. Podľa sťažovateľky spočívajú kľúčové pochybenia najvyššieho súdu najmä v tom, že:

a) Najvyšší súd ignoroval a žiadnym spôsobom sa v napadnutom rozsudku nevysporiadal s jej námietkou, podľa ktorej prvostupňový súd síce spochybnil účelovosť čerpania peňažných prostriedkov z úveru vo výške 6 000 000 Sk, úver však bol čerpaný dlžníkom v sume 9 998 890,30 Sk. Napriek tomu, že súd prvého stupňa nespochybnil čerpanie úveru v rozsahu 3 998 890,30 Sk v súlade s dohodnutým účelom, zamietol žalobu proti odporcovi v 5. rade v celom rozsahu 5 000 000 Sk a nielen v rozsahu nad sumu 3 998 890,30 Sk.

b) Najvyšší súd dospel k záveru, že veriteľ zanedbal svoju povinnosť vyplývajúcu mu z úverovej zmluvy, ako aj z jeho vlastných interných predpisov, pričom však neuviedol, akú konkrétnu povinnosť veriteľ zanedbal, z ktorého ustanovenia úverovej zmluvy, interných predpisov táto povinnosť veriteľovi vyplývala, a akým spôsobom túto povinnosť zanedbal (sťažovateľka v tejto súvislosti tvrdí, že žiadne ustanovenie zákona, úverovej zmluvy a ani interných predpisov veriteľa, a to ani tie ustanovenia, na ktoré výslovne poukazoval prvostupňový súd, neukladali veriteľovi v súvislosti so spôsobom čerpania konkrétnu povinnosť, ku ktorej porušeniu by z jeho strany mohlo dôjsť, pozn.).

c) Najvyšší súd nesprávne právne posúdil vec vo vzťahu k skutočnosti, že ak zákon priznáva veriteľovi právo obmedziť čerpanie finančných prostriedkov dlžníkom iba na dohodnutý účel, tak výkon tohto práva (či už jeho uplatnenie, alebo neuplatnenie) nemôže byť v žiadnom prípade chápaný ako v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku (§ 265 Obchodného zákonníka). Ak s touto vedomosťou ručiteľ prevezme ručiteľský záväzok, nemôže sa následne vyhýbať plneniu a dovoľávať sa porušeniu zásad poctivého obchodného styku v prípade, ak veriteľ toto právo vo vzťahu k dlžníkovi nevyužije. Opačný výklad, ktorý si osvojil najvyšší súd, absolútne popiera základnú zásadu poctivého obchodného styku, ktorou je zásada „pacta sunt servanda“, t. j. zmluvy sa majú dodržiavať.

d) Najvyšší súd sa žiadnym spôsobom v napadnutom rozsudku nevysporiadal s jej námietkou, podľa ktorej ten istý súd (krajský súd) odoprel právnu ochranu budúceho výkonu rozhodnutia v prospech sťažovateľky predbežným opatrením, ktorým by zakázal dlžníkovi nakladať s majetkom, s poukazom na to, že pohľadávku bude možné uspokojiť z majetku ručiteľov, pričom následne v rozhodnutí vo veci samej odmietol právnu ochranu nároku sťažovateľky voči ručiteľovi s tým, že veriteľ zavinil, že pohľadávku nemôže uspokojiť dlžník.

e) Vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania.

Podľa § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyloží, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal i ďalšie dôkazy a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil.

Toto zákonné ustanovenie je potrebné z hľadiska práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na spravodlivé súdne konanie, vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (pozri napr. rozsudok ESLP vo veci Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. januára 1999, § 26)] tak, že v rozhodnutí súdu musia byť uvedené dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (pozri napr. rozsudky ESLP vo veciach Georgidias c. Grécko z 29. mája 1997 a Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozsudok ESLP vo veci Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993).

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd pri rozhodovaní v predmetnej veci nepostupoval v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z § 157 ods. 2 OSP a relevantnej judikatúry ESLP, ktorou je pri svojom rozhodovaní tiež nespochybniteľne viazaný. Tento svoj názor opiera ústavný súd o tieto skutočnosti:

V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil ako vecne správny právny záver prvostupňového súdu, že nárok sťažovateľky voči odporcovi v 5. rade z titulu ručiteľského záväzku zabezpečujúceho pohľadávku sťažovateľky z úverovej zmluvy do výšky

5 000 000 Sk je nedôvodný. Najvyšší súd sa s argumentáciou sťažovateľky vysporiadal tak, že jej nepriznal súdnu ochranu. Vecnú obranu sťažovateľky i samotný jej nárok posúdil iba na základe interpretácie § 265 Obchodného zákonníka v spojitosti s interným predpisom právneho predchodcu sťažovateľky upravujúcim zásady poskytovania úverov fyzickým a právnickým osobám (najmä body 18, 24, 25), pričom v odôvodnení sa vôbec nezaoberal dôsledkami, ktoré z takéhoto právneho posúdenia uplatneného nároku sťažovateľky vyplývajú.

Podľa § 497 Obchodného zákonníka zmluvou o úvere sa zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej sumy, a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky.

Podľa § 501 ods. 1 Obchodného zákonníka veriteľ je povinný dlžníkovi peňažné prostriedky poskytnúť, ak ho o to dlžník v súlade so zmluvou požiadal, a to v dobe určenej v požiadavke, inak bez zbytočného odkladu.

Podľa § 501 ods. 2 Obchodného zákonníka ak zmluva určuje, že úver možno použiť iba na určitý účel, môže veriteľ obmedziť poskytnutie peňažných prostriedkov iba na plnenie záväzkov dlžníka prevzatých v súvislosti s týmto účelom.

Následky spojené s konaním dlžníka, ktorý použije peňažné prostriedky k inému ako dohodnutému účelu, upravuje § 507 Obchodného zákonníka. Podľa tohto ustanovenia ak má dlžník poskytnuté peňažné prostriedky podľa zmluvy použiť iba na určitý účel a dlžník ich použije na iný účel alebo ak ich na dohodnutý účel nemožno použiť, je veriteľ oprávnený od zmluvy odstúpiť a požadovať, aby dlžník vrátil bez zbytočného odkladu použité a nevrátené prostriedky s úrokmi.

To, či v takomto prípade veriteľ oprávnenia podľa § 507 Obchodného zákonníka využije a požiada o bezodkladné vrátenie poskytnutých peňažných prostriedkov i s úrokmi, prípadne uplatní voči dlžníkovi sankcie dohodnuté v zmluve, záleží iba na vôli veriteľa a nevyužitie takéhoto oprávnenia samo osebe za porušenie právnej povinnosti považovať

nemožno (porovnaj k tomu aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 ODO 841/2005 zo 14. decembra 2006).

Vzťahy, ktoré vznikajú pri zabezpečovaní z úverovej zmluvy, sa spravujú ustanoveniami Obchodného zákonníka. Použitie Obchodného zákonníka na tieto vzťahy účastníci nemôžu dohodou vylúčiť.

Ručenie v obchodných záväzkových vzťahoch je v Obchodnom zákonníku upravené komplexne a na vzťahy z neho sa preto nepoužijú ustanovenia Občianskeho zákonníka o ručení, a teda ani ustanovenie § 549, podľa ktorého ručiteľ môže plnenie odoprieť, pokiaľ veriteľ zavinil, že pohľadávku nemôže uspokojiť dlžník.

Ustanovenie § 303 Obchodného zákonníka pre vznik ručenia vyžaduje písomné vyhlásenie budúceho ručiteľa urobené voči veriteľovi, že ho uspokojí, ak dlžník voči nemu nesplní určitý záväzok.

Ústavný súd konštatuje, že v namietanom konaní (potom, ako najvyšší súd zrušil v poradí prvý rozsudok krajského súdu z 5. novembra 1999 a vec mu vrátil na ďalšie konanie) prvostupňový súd ani odvolací súd nespochybnili, že odporca v 5. rade platne prevzal na seba ručiteľský záväzok do výšky 5 000 000 Sk (vyhlásením z 29. februára 1993).

Veriteľ má právo žiadať splnenie dlhu od ručiteľa, ak dlžník, napriek výzve, v primeranej lehote dlh nesplnil. Pre vznik záväzku ručiteľa je rozhodujúce len to, že dlh nesplnil dlžník. K rovnakému právnomu záveru dospel aj najvyšší súd, keď vo svojom rozhodnutí v porovnateľnom prípade uviedol, že „je bez významu, či veriteľ využil všetky možnosti na to, aby dosiahol uspokojenie svojej pohľadávky proti dlžníkovi“ (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 115/99 z 18. mája 2000).

K znakom právneho štátu a medzi jeho základné hodnoty patrí neoddeliteľne princíp právnej istoty (čl. 1 ods. 1 ústavy), ktorého neopomenuteľným komponentom je

predvídateľnosť práva. Súčasťou uvedeného princípu je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. m. m. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99), teda to, že obdobné situácie musia byť rovnakým spôsobom právne posudzované (II. ÚS 243/05), pretože inak dochádza aj k porušeniu zásady právnej istoty a zákonom ustanovenej povinnosti pri zabezpečovaní jednoty rozhodovania. Za diskriminačný možno považovať taký postup, ktorý rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom ho nemožno objektívne a rozumne zdôvodniť (mutatis mutandis PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, II. ÚS 243/05).

Najvyšší súd v predmetnej veci však v rozpore s uvedenou argumentáciou a princípmi v zhode s prvostupňovým súdom uzavrel, že veriteľ nemôže požívať súdnu ochranu pri uplatnení svojho nároku proti ručiteľovi – odporcovi v 5. rade, lebo je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku v zmysle § 265 Obchodného zákonníka (odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi krajského súdu, že pri sume 6 000 000 Sk sa umožnilo dlžníkovi použitie týchto prostriedkov na iný ako dohodnutý účel a že finančné prostriedky veriteľ mohol získať od dlžníka).

Odvolací krajský súd neprihliadol pritom bez relevantného dôvodu na už uvedené a listinnými dôkazmi preukázané sťažovateľkine tvrdenia, že úver bol čerpaný v celkovej sume 9 998 890,30 Sk, čo v súdnom konaní tiež nebolo spochybnené.

Pokiaľ za takejto situácie najvyšší súd v napadnutom rozsudku potvrdil výrok rozsudku krajského súdu, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu proti odporcovi v 5. rade v celom rozsahu (do výšky jeho ručenia) napriek tomu, že prvostupňový súd nespochybnil dodržanie účelu úveru v rozsahu 3 998 890,30 Sk, a teda minimálne v tomto rozsahu neboli splnené vo veci konajúcim súdom deklarované dôvody podľa § 265 Obchodného zákonníka na nepriznanie ochrany právu veriteľa pre porušenie zásad poctivého obchodného styku, treba absenciu argumentácie najvyššieho súdu vo vzťahu k tejto otázke považovať za prejav arbitrárnosti. Za daných okolností bolo podľa názoru ústavného súdu nevyhnutné, aby sa odvolací súd s touto podstatnou námietkou

v odôvodnení napadnutého rozsudku primeraným spôsobom zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal.

Nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v napadnutej časti treba preto už aj s ohľadom na túto konkrétnu skutočnosť považovať podľa názoru ústavného súdu za porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pokiaľ sa teda najvyšší súd v odôvodnení napadnutej časti rozsudku zamerlal v súvislosti s vecným posúdením nároku sťažovateľky (zaplatenie peňažnej sumy z titulu ručiteľského záväzku voči ručiteľovi) len na konštatovanie, že veriteľ zanedbal svoju povinnosť vyplývajúcu mu z úverovej zmluvy, ako aj jeho vlastných interných predpisov, a to bez náležitého odôvodnenia (o čo toto skutkové zistenie oprel a aké právne úvahy ho viedli k takémuto právnomu záveru, pozn.), pričom v odvolacom konaní bez nariadenia pojednávania nepreskúmal komplexne sťažovateľkine vecné námietky a odôvodnenie svojho rozhodnutia obmedzil len na strohé skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia krajského súdu, postupoval podľa názoru ústavného súdu nedôsledne a porušil tým základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súčasťou uvedených práv je totiž nepochybne aj požiadavka, aby sa príslušný všeobecný súd v konaní právne korektne a zrozumiteľne vyrovnal nielen so skutkovými okolnosťami prípadu, ale aj s vlastnými právnymi závermi, ktoré ho viedli ku konkrétnemu rozhodnutiu. Podľa názoru ústavného súdu však postup a predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu uvedené atribúty nespĺňa.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného jej čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva zaručeného jej čl. 1 dodatkového protokolu sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010), ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a zrušením dotknutej časti napadnutého rozsudku (pozri ďalej časť IV. tohto nálezu k odôvodneniu bodu 2 výroku tohto nálezu, pozn.) sa otvára priestor k tomu, aby sa najvyšší súd sám vyrovnal s ochranou uvedených práv hmotného charakteru.

Ústavný súd preto tejto časti sťažnosti sťažovateľky nevyhovел uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Keďže ústavný súd vyslovil, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 6 Obo 156/2008, 6 Obo 157/2008 z 18. júna 2009 v časti, ktorou potvrdil rozsudok krajského súdu sp. zn. 6 Cb 1040/1996 z 30. apríla 2008 vo výroku, ktorým prvostupňový súd zamietol žalobu sťažovateľky proti odporcovi v 5. rade a zaviazal ju na náhradu trov konania odporcu v 5. rade v sume 607 200 Sk, boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné

zrušiť uvedenú časť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a vrátiť mu vec na ďalšie konanie pre účely jej opätovného prerokovania a rozhodnutia (bod 2 výroku tohto nálezu).

V ďalšom postupe bude najvyšší súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými najmä v III. časti tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd bude tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 186 124,93 € z dôvodov uvedených a vysvetlených v sťažnosti.

Z čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ústavný súd môže ale nemusí finančné zadosťučinenie priznať. Ústavný súd je toho názoru, že priznanie finančného zadosťučinenia je namieste predovšetkým vtedy, keď nemožno dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným ústavou a zákonom upraveným spôsobom, a tiež vtedy, ak bola sťažovateľke neústavným postupom alebo rozhodnutím spôsobená reálna ujma. Podľa názoru ústavného súdu je v danom prípade ochrana práv sťažovateľky, ktorých sa touto sťažnosťou domáhala, účinne poskytnutá tým, že ústavný súd rozsudok najvyššieho súdu v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a na jej dovŕšenie postačujú v tomto náleze vyslovené a pre najvyšší súd záväzné právne názory ústavného súdu. Ústavný súd preto sťažovateľke požadované finančné zadosťučinenie nepriznal, t. j. v tejto časti sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom JUDr. P. S. (ďalej len „pôvodný právny zástupca“) a advokátkou Mgr. G. H. (ďalej len „nová právna zástupkyňa“), obaja B., v konaní pred ústavným súdom.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bola priznaná úhrada trov konania v sume 289,74 € za dva úkony právnej pomoci–prípravu a prevzatie veci a podanie sťažnosti ústavnému súdu podľa § 14 ods. 1 písm. a) a c) v spojení s § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) poskytnuté pôvodným právnym zástupcom. Na tejto žiadosti sťažovateľka zotrvala aj v podaní doručenom ústavnému súdu 14. októbra 2010, ktoré predložila ústavnému súdu už nová právna zástupkyňa sťažovateľky a ktoré by inak podľa obsahu bolo možné považovať za ďalší úkon právnej pomoci. Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že trovy konania požadované sťažovateľkou neprekračovali sumu, ktorá sťažovateľke patrí podľa vyhlášky, a preto ich priznal v sume ňou požadovanej, t. j. v sume 289,74 €. Priznanú sumu trov konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet advokáta P. S., B. [§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP (bod 3 výroku tohto nálezu)]

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2010